

Amerikansk dom om fastställt moderskap efter ett surrogatarrangemang erkänns i Sverige

Ett svenskt sambopar genomförde ett surrogatarrangemang i Kalifornien, USA, med donerat ägg och spermier från mannen. En amerikansk domstol förklarade att den svenska kvinnan var barnets rättsliga mor. Enligt Högsta domstolen är det nödvändigt att erkänna domen för att tillgodose barnets rätt till privatliv och för att uppfylla principen om barnets bästa.

Surrogatarrangemang aktualiserar, som också lagstiftaren har konstaterat, flera komplicerade etiska och juridiska frågeställningar. Surrogatmoderskap är inte en tillåten metod för assisterad befruktning inom svensk hälso- och sjukvård. Det finns inte heller några lagregler som ger stöd för att erkänna sådana utländska domar på moderskap som förekommer i länder som tillåter surrogatarrangemang.

Vid beslut som rör barn ska barnets bästa sättas i första rummet. Barn har också, som del i rätten till respekt för privatliv som regleras i Europakonventionen, rätt att få sin föräldrelation och därmed sin identitet erkänd. En brist på ett sådant erkännande är till betydande nackdel för barnet i en mängd avseenden.

När det har etablerats en faktisk familjerelation mellan barnet och den i en utländsk dom utpekade modern, kan det enligt Högsta domstolen vara nödvändigt att erkänna den utländska domen trots att den person som anges som moder inte fött barnet och det saknas svenskt lagstöd för ett erkännande. Det förutsätter dock att barnets rättigheter inte kan tillgodoses på annat lämpligare sätt som också är förenligt med barnets bästa.

Det i målet aktuella barnet föddes 2015. Barnet har sedan dess vistats i Sverige och då huvudsakligen hos den i domen utpekade modern. Samboparet separerade våren 2016. Svensk domstol har fastställt att mannen är barnets far. Eftersom paret inte längre är sammanboende möjliggör inte adoptionsreglerna att de blir föräldrar tillsammans. Adoption är därför inte ett bra alternativ i denna situation. Det finns enligt Högsta domstolen inte heller i övrigt något sätt att tillgodose barnets rätt till privatliv och principen om barnets bästa, förutom att erkänna domen. Den amerikanska domen har därför erkänts i Sverige.

I ett särskilt tillägg konstaterar Högsta domstolen att erkännandet innebär att flera viktiga principer i svensk lagstiftning på området för assisterad befruktning får ge vika eller annars inte fullt ut kan upprätthållas och att följdfrågor uppkommer som inte kan hanteras inom ramen för en dom. Det finns därför anledning för lagstiftaren att utreda de frågor som aktualiseras.

Målnr: Ö 3462-18